

3. Toolkit to Combat Trafficking in Persons: Global Programme against Trafficking in Human Beings. United Nations: New York, 2008. 547 p. URL: http://www.unodc.org/documents/human-trafficking/HT_Toolkit08_English.pdf.

ЗАХИСТ ВРАЗЛИВИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Кіблик Д.В.,

*доктор філософії в галузі права
старший викладач кафедри
адміністративно-правових
дисциплін факультету №2
Донецького державного
університету внутрішніх справ*

В сучасному суспільстві запити та потреби вразливих груп населення заслуговують на особливу увагу та захист.

Соціальна вразливість населення вказує на характеристику особи, групи або спільноти, яка відображає можливу вразливість перед соціальним ризиком внаслідок певних чинників. Відповідно, соціально-вразливою категорією населення називається група або спільнота осіб, для яких ймовірність настання конкретного ризику найвища [6, с. 13].

Серед основних категорій вразливих груп можна виділити:

- діти та підлітки;
- особи похилого віку;
- особи з інвалідністю;
- мігранти та біженці;
- люди, які перебувають у складних соціальних умовах.

Л.Г. Стожок пропонує розглядати "вразливість" як стан, при якому існує висока схильність до певних ризиків і факторів невизначеності, спільно зі зменшеною можливістю захистити себе від них та протистояти їх негативним наслідкам. Важливим аспектом визначення ступеня вразливості є динаміка впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів [4, с. 355].

О. Риндзак визначає соціальну вразливість як характеристику особистості (групи, спільноти), що вказує на її можливість ефективно впоратися з складними життєвими обставинами, зберігаючи баланс між чутливістю, стійкістю та гнучкістю[7].

Вразливі групи населення можуть виявити відчуття вразливості через різні аспекти їхнього життя та статусу. Важливо відзначити, що визначення поняття соціального ризику наведено в законодавстві України. Згідно зі статтею 11 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, "страховий ризик" визначається як ситуації, що можуть привести до тимчасової або постійної втрати громадянами та/або членами їх сімей засобів

до існування, і вимагатимуть матеріальної підтримки чи соціальних послуг в рамках загальнообов'язкового державного соціального страхування [5].

Особливості вразливих груп населення включають:

- Обмежений доступ до освіти та медичних послуг.
- Висока ймовірність стикання з соціальною відокремленістю та дискримінацією.
- Обмежену можливість захисту від експлуатації та насильства.
- Перешкоди в доступі до правосуддя та адміністративних процедур.

Однією з головних проблем, з якими стикаються вразливі групи в адміністративному праві, є обмежений доступ до важливих адміністративних послуг та ресурсів. Це може обумовлено відсутністю адекватної інформації, складними процедурами отримання послуг. Іншою серйозною проблемою є ризик соціальної маргіналізації та дискримінації вразливих груп. Це включає в себе відчуття відокремленості від суспільства, відмову у наданні послуг чи можливостей, або навіть пряму дискримінацію на різних етапах адміністративних процедур.

Ці проблеми вимагають уваги та конкретних заходів з боку адміністративної правової системи для забезпечення рівних можливостей та справедливого обслуговування для всіх громадян, незалежно від їхнього статусу чи особливостей.

У сфері соціальної політики Україна зараз переживає перехідний період від системи соціального забезпечення радянського типу до системи соціального захисту, від універсального надання допомоги до її адресної спрямованості [2, с. 78-80]. Адміністративне право надає різні механізми та інструменти для захисту прав вразливих груп населення. Серед них можна виділити: механізми надання адміністративних послуг та підтримки вразливим групам; процедури та правила, спрямовані на уникнення дискримінації та захист від несправедливих практик; моніторинг та контроль за дотриманням прав вразливих груп в адміністративних процедурах.

Також важливо розглянути розділення заходів підтримки доходів, що включається в систему соціального захисту. Пасивні заходи охоплюють соціальну допомогу, тоді як активні включають соціальне страхування (тобто гарантування доходів у разі втрати працездатності або роботи), медичне обслуговування та профілактичні заходи щодо захворювань, а також підтримку в галузі освіти та підвищення кваліфікації [3, с. 106].

Для забезпечення ефективного захисту прав вразливих груп в адміністративному праві необхідно розглядати можливість реформ та ініціатив. Серед них:

- удосконалення нормативно-правового базису, спрямованого на захист вразливих груп;
- запровадження механізмів гарантованого доступу до адміністративних послуг та ресурсів для цих груп;
- проведення освітніх кампаній та інформаційно-просвітницької роботи щодо прав та можливостей вразливих груп.

Актуальним напрямком дослідження є процеси надання соціальних послуг особам похилого віку. Це пов'язано, зокрема, зі зростанням частки людей похилого віку в Україні, що має прямий вплив на потребу у соціальних послугах для цієї групи населення[1, с. 11].

Важливо враховувати, що ефективний захист вразливих груп потребує співпраці між різними рівнями уряду та громадськими організаціями, зокрема розробки спільних програм та проектів на рівні місцевої, регіональної та центральної влади, підтримку та фінансування громадських ініціатив та проектів, спрямованих на захист вразливих груп, а також організацію публічних консультацій та обговорень для залучення громадської думки у процеси прийняття рішень. Спільна робота між урядовими та громадськими структурами сприяє створенню ефективних та узгоджених підходів до захисту прав вразливих груп в адміністративному праві.

Як висновок, забезпечення соціального захисту вразливих груп населення в адміністративному праві є важливою складовою справедливого та гуманного суспільства. Необхідно посилювати зусилля у вдосконаленні законодавства та впровадженні ефективних механізмів, що забезпечують правовий захист цих груп. Тільки таким чином можна досягти справедливого та рівного доступу до адміністративних ресурсів для всіх громадян.

Література

1. Моргай Л. Система соціального обслуговування людей похилого віку в Україні. Соціальна робота та соціальна освіта. 2019. Вип.3. С. 11-17.
2. Савчук Л. Реформування системи надання соціальних послуг в Україні в рамках децентралізації влади. Актуальні проблеми державного управління. 2019. Вип. 78. С. 78-80.
3. Скуратівський В. Соціальна політика / В. Скуратівський, О. Палій. К.: Вид-во УАДУ, 2003. С. 265.
4. Стожок Л. Г. Соціальна вразливість та її особливості в період кризи. Формування ринкової економіки: зб. наук. пр.; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; редкол.: О. О. Беляєв (відп. ред.) [та ін.]. Київ: КНЕУ, 2010. Спец. вип: Соціально-трудові відносини: теорія та практика. Т. 2. С. 353–361.
5. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 23. С. 121.
6. Андрусишин Н.І. Соціальна вразливість населення: дефініції, підходи до розуміння та оцінювання. Економіка та суспільство. Випуск 37. 2022 рік. С. 13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-37-42>.
7. Риндзак О. Соціальна вразливість населення та її понятійно-термінологічне забезпечення. Економіка та суспільство. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-79>.